

Svar på skriftligt spörsmål SSS 52/2024 rd

Svar på skriftligt spörsmål om författarnas försörjning

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 52/2024 rd undertecknat av riksdagsledamot Veronika Honkasalo /vänt:

Hur bedömer regeringen de totala konsekvenserna av slopandet av stödet för inköp av litteratur med liten upplaga, höjningen av mervärdesskatten på böcker samt ändringen av upphovsrättslagen för författarnas utkomst,

hur tryggar regeringen att det även i fortsättningen finns mångsidig och flerstämmig finländsk litteratur i Finland, hur beaktas författarnas försörjning i den kulturpolitiska redogörelse som är under beredning och

hur svarar regeringen på den utmaning som ljudbokstjänsterna medför för författarnas utkomst?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Regeringen erkänner den finländska konstens och kulturens egenart samt särdragen och utmaningarna inom bokbranschen i anslutning till bland annat den digitala omvälvningen. Målet för statsminister Petteri Orpos regeringsprogram är ett mångsidigt och uppskattat konst- och kulturliv som är ett kännetecken för ett kulturland. Kulturen har stor betydelse för medborgarnas resiliens, den övergripande säkerheten och känslan av nationell samhörighet. I Finland skrivs och publiceras mångsidig litteratur med en särpräglad stil som är en del av världslitteraturen.

Den nya ersättningen för användning av e-böcker och e-ljudböcker på bibliotek som föreskrivs i 38 a § i upphovsrättslagen förbättrar författarnas utkomst som svar på den digitala omvälvningen inom branschen. Till skillnad från utlåningsersättningen grundar sig ersättningen för användning av e-böcker och e-ljudböcker på bibliotek inte på en begränsning av upphovsrätten, utan användningen av e-böcker och e-ljudböcker på bibliotek förutsätter fortfarande tillstånd av författaren.

Med den nya rätten till ersättning har regeringen på ett jämlikt sätt velat stärka såväl författares som översättares, illustratörers, kompositörers, textförfattares och läsares förtjänst. Det är fråga om kulturstöd till aktörer inom de kreativa branscherna. Internationella avtal eller EU-lagstiftningen förpliktar inte till att betala ersättning.

Ljudbokstjänsterna ingår avtal med förlag om rättigheter och de ersättningar som betalas för dem. I Finland har man av tradition inte använt reglering för att reglera marknaden. Den nya skrivningen i upphovsrättslagen som nämns ovan, enligt vilken upphovsmännen får ersättning

för användningen av e-material på bibliotek, är ett sätt för staten att stödja upphovsmännen i den digitala omvälvningen inom litteraturen.

Utkomstskyddet för konstnärer har förbättrats sedan början av fjolåret: upphovsrättsersättningarna minskar inte längre beloppet av den jämkade arbetslöshetsförmånen. Också den förväntade kombinationsförsäkringen framskrider när regeringen bereder ett förslag till kombinationsförsäkring, som kan kunna vara en lösning särskilt för frilansare, ensamföretagare och personer som utför lönearbete.

Beredningen av den kulturpolitiska redogörelse som skrivits in i regeringsprogrammet har inletts raskt och arbetsgruppen, som består av mångsidiga experter inom kultur- och konstbranschen, känner väl till bland annat specialfrågorna inom bokbranschen samt konstnärernas inkomstbildning och de utmaningar dessa medför. Bokbranschen är också representerad i arbetsgruppen. Redogörelsen blir klar före sommaren och riksdagen kan behandla den redan i höst. Bokbranschens specialfrågor har framför allt att göra med digitaliseringen, förändringar i människors läsvanor samt bokexportens strukturer.

Indragningen av stödet för inköp av kvalitetslitteratur med liten upplaga är ett av de objekten, som besparingar riktades till för 2024 för att uppnå sparmålen. De allmänna bibliotekens lagstadgade uppgift är att upprätthålla en mångsidig och tidsenlig samling. Biblioteken använder årligen cirka 29 miljoner euro till materialanskaffningar och kostnader för e-material. Biblioteken ska även i fortsättningen på ett mångsidigt sätt köpa in inhemsk fack-, skön- och barnlitteratur samt lättlästa böcker med sin statsandel. Man bör också komma ihåg att stödet för skapandet av lättläst litteratur hålls på samma nivå som året innan trots de utmanande ekonomiska tiderna.

I regeringsprogrammet ingår en skrivning enligt vilken de nyttigheter som omfattas av den nuvarande reducerade mervärdesskattesatsen på 10 procent flyttas till 14 procent, med undantag för tidningar och tidskrifter. Åtgärden beräknas öka skatteintäkterna med 205 miljoner euro på årsnivå. I finansministeriets skattekartläggning 2023 bedömdes på basis av forskningslitteratur att eventuella skatteskärpningar med tanke på den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen borde riktas mot mervärdesskattningen i stället för beskattningen av arbete och företagande. De sänkta skattesatserna förmedlas dåligt till priserna och beroende på nyttigheten är effekterna på efterfrågan och därmed på sysselsättningen inom branschen, enligt finansministeriets bedömning, ringa.

Regeringen har i enlighet med regeringsprogrammet förbundit sig att främja tillväxten och internationaliseringen inom de kreativa branscherna. I fråga om litteraturen har detta också direkta konsekvenser för författarna och deras utkomst. När besparingar enligt regeringsprogrammet riktas är målet att nedskärningarna så lite som möjligt ska påverka konstnärerna direkt eller förutsättningarna för att skapa konst.

Helsingfors 19.3.2024

Forsknings- och kulturminister Sari Multala